

1581

פרוטוקול מס. 40/ב

מישיבת ועדת החוקה חוק ומשפט, שהתקיימה ביום ב',
א' באדר-ב' תשי"ז - 4.3.1957 בשעה 10.30

ש.ו.ב.

הנוכחים

- חברי הוועדה:
- נ. ניר - היו"ר
 - מ. אונא
 - ע. איכילוב
 - ד. בר רב האי
 - ט. הלל
 - ז. ורהפטיג
 - ש. יוניצמן
 - י.ש. רוזנברג
 - י. שופמן

מוזמנים:

ח. כהן - היועץ המשפטי לממשלה
 ד"ר ידין - מטעם משרד המשפטים
 מר רוזנטל - " " "

סדר היום

חוק בתי המשפט

היו"ר נ. ניר: אני פותח את הישיבה.

אני מציע לעבור על הסעיפים לגביהם נתקבלו הערות של נשיא בית המשפט העליון, במכתבו שהומצא לנו. הערות הראשונה נוגעת לסעיף 3(2). דעת נשיא בית המשפט העליון היא כי אין לקבוע בסעיף זה מספר של שבעה שופטים דוק במקרה של הרכב מורחב, אלא יש להוסיף מספר זוגי של שופטים; על ידי כך ניתנת אפשרות להקים גם הרכב שלחמשה וגם של תשעה, לפי העניין.

ח. כהן: שר המשפטים רשם לעצמו הסתייגות להחלטת הוועדה בסעיף זה, מתוך אוחה כוונה. אולם תחילה צריך יהיה להחליט אם הוועדה מוכנה לעשות רוויזיה של החלטתה. ההבדל בין שתי ההצעות - של שר המשפטים ושל נשיא בית המשפט העליון, היא רק בנוסח. שר המשפטים מציע "המשך הדון בו יהיה לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים", ואילו הצעת נשיא בית המשפט העליון היא "בית משפט יכול להורות על הרחבת ההרכב בו הוא דן, במספר זוגי של שופטים נוספים".

הצבעות

הוחלט: א. לעשות רוויזיה של החלטת הוועדה בעניין סעיף 3(2);
 ב. לכתוב בסעיף הנ"ל "בית משפט שהחל לדון בעניין ראוי להורות כי המשך הדיון יהיה לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים".

ד. בר רב האי:
ברשימת ההסתייגויות אני מבקש להפריד בין הסתייגותי לבין הסתייגות של חברי ועדה אחרים, כי הצעתי היא למחוק בסעיף קטן 7(ב)(2) את המלים "רשויות מקומיות".

היו"ר נ. ניר:
ערעורו הבא של נשיא בית המשפט העליון הוא על סעיף קטן 9(א)(2), מתוך נימוקי שפורטו במכתב.

ח. כהן:
היאלות שמעורר נשיא בית המשפט העליון בענין זה יבואו על פתרון באופן מסיבוע רצון, בתקנות שטר המיפטיים מחקין בתוקף סמכותו לפי הסעיפים 8 ו-9 לחוק זה. ניסוח התקנות כבר הושלט, אך טרם פורסמו, כמובן, וגם טרם קיבלו אישורו של שר המשפטים. (קודא נוסח התקנות המוצע). התקנות חוברו לאחר שידענו על על טענות נשיא בית המשפט העליון.

ז. ורהפטיג:
אני חושב כי תקנות אלו אינן מספקות. אני מציע לכן לכתוב בסעיף 9(א) "יורה" במקום "רשאי להורות", ואילו * בסעיף קטן (2) אני מוכן בעקבות זה להוסיף את המלה "לדעתו" אחרי המלים "אח נחגלו".

ט. יוניצמן:
לאחר ינחבררה לי עמדתו של נשיא בית המשפט העליון, אני מצטרף להסתייגותו של חבר הכנסת ורהפטיג.

מ. אונא:
לפי התקנות עוברת מידה רבה של הכרעה לידי היועץ המשפטי.

ח. כהן:
היועץ המשפטי חייב להגיש חוות דעתו, אולם זו אינה מחייבת את נשיא בית המשפט העליון.

אני רוצה להתנגד בכל תוקף להכנסת המלה "יורה", כי זה ישבט את מבנה החוק.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכתוב "יורה" במקום "רשאי להורות" - נדחתה.

הסתייגות לסעיף 9(א) ולז. ורהפטיג, ט. רוזנברג וט. יוניצמן.

י.ש. רוזנברג:
חושבני כי סעיף 9(ד) הוא מיותר, לאור הוראות סעיף 46.

ח. כהן:
הסמכות לפי סעיף 46 היא סמכות כללית, ואילו לפי סעיף 9(ד) חייב שר המשפטים להתקין תקנות מיד כדי להפעיל את החוק. הכנסת נהגה ללכת בדרך זו שעה שרצחה שלענין מסויים זיקבעו תקנות מיוחדות.

ז. ורהפטיג:
לאור הערותיו וחששותיו של נשיא בית המשפט העליון, אני מציע להוסיף בסעיף 10 אחרי המלים "רשאי שר המשפטים" "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון".

ח. כהן:
החשש של נשיא בית המשפט העליון הוא כי במקרה שהוא סירב לבקשה לעיון מחדש לפי סעיף 9, יוכל האיש להגיש בקשה חנינה לפי סעיף זה, ואז יוכל שר המשפטים לקבץ את השלטת נשיא בית המשפט העליון.

כדי להסיר חשש זה אני מציע לכתוב אחרי "התעוררה" שאלה אשר לדת שר המשפטים ראוייה לדיון בבית המשפט העליון" פסקה נוספת: "ואשר לא הובאה לפני נשיא בית המשפט העליון לפי סעיף 9".

ז. ורהפטיג:
אני מציע להגביל זכותו של שר המשפטים לאותם מקרים המפורטים בסעיף 9(א).

ח. כהן: הצעה זו מבטלת את עיקר התועלת שבסעיף 10, כי הוא מכוון בעיקרו למקרים שאינם נכנסים בגדר סעיף 9.

ה צ ב ה

הוחלט להוסיף בסעיף 10 "ואשר לא הובאה לפני נטיא בית המשפט העליון לפי סעיף 9."

היו"ר נ. ניר: הערתו הבאה של נטיא בית המשפט העליון נוגעת לסעיף 11(ב), הרואה בסמכויות המוענקות לשר המשפטים לפי סעיף זה, התערבות בעניני השיפוט.

ח. כהן: גם השופטים המחוזיים מתנגדים לנוסח זה מחוץ טענה כי ניתנת כאן אפשרות לשר המשפטים להכריע אפילו בהרכב האישי של כל אגף ואף השופט שיטפוט בטוג מסויים של ענינים.

ש. יוניצמן: חושבני כי סמכות זו איך פרוטה התערבות שר המשפטים בעניני השפיטה ובאי חלוח בתי המשפט, אלא קביעת סידורים אדמיניסטרטיביים.

י. שופמן: הכוונה הייתה על ידי החלוקה לאגפים יוכל חלק אחד של בית המשפט להתמחות בשטח ענינים מסויים. יש צורך רק בהגבלת אפשרות להעניק סמכות מיוחדת לבית משפט אחד בלבד. בסעיף 11(א) הצעתי להעניק סמכות זו לכנסת, על ידי החלטה מיוחדת.

ז. זרקהפיג: צריך להיות ברור כי "טוג ענינים מסויים" יכול להיות רק ענין שהוא בסמכות שפוטו של בית המשפט הזה.

אני מציע לכתוב "שר המשפטים בהסכמת נטיא בית המשפט העליון", כי אחרת יכולה האדמיניסטרציה להטלטל על בתי המשפט על ידי צמצום או הרחבת אזור שיפוטם. הצעה זו מכוונת הן לסעיף (א) והן לסעיף (ב). בפסקה (2) אני מציע למחוק את המלה "מנהליים".

י. ש. רוזנברג: בפסקה (2) הצעתי הייתה למחוק את המלים "מנהליים" או מסחריים". בסעיף קטן (ב)(2) גם דעתי היא שיש להתחשב בספקות שמעורר נטיא בית המשפט העליון. אני מציע לכן להוסיף למלים "בטוג ענינים מסויים" את המלים "שבסמכותו של בית המשפט המסויים". את זה יחקבל, אני מוכן להשאיר זאת בידי שר המשפטים בלבד ללא צורך בהסכמת נטיא בית המשפט העליון.

ש. בר רב האי: ענינים אלה הם על הגבול בין אדמיניסטרציה לשיפוט. כדי למנוע חסד, אני מציע להוסיף "בהסכמת נטיא בית המשפט העליון".

ח. כהן: הסמכות לפי סעיף 11(ב) אינה אדמיניסטרטיבית אלא תחיקתית ועל כן לא יתכן שהיא תופעל בהסכמת נטיא בית המשפט העליון בלבד. הכוונה היא, למשל, לסמכויות העונקה לבית המשפט המחוזי בחיפה להיות בית המשפט המטפל בכל עניני הימאות בארץ. אם רוצים להפעיל בענין זה פיקוח על שר המשפטים, הגיוני שהדבר יימסר לידי ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אך לא בידי הסמכות השיפוטית. לגבי סעיף ב(2) אין לי החנגדת שחוסיופו "בהסכמת נטיא בית המשפט העליון".

ד"ר ידין: אני רצה להזכיר לחברי הוועדה כי לא נאמר כאן "לייחד טוג ענינים מסויים", כי לא נתקבל עלידי הוועדה שר המשפטים יוכל לקבוע כי רק בית משפט מסויים ידון בשטח מסויים. מכאן ששר המשפטים אינו יכול לפי סעיף זה לשלול סמכות שיפוטית שיטנה בידי בית משפט מסויים ולהעניקה לבית משפט אחר, אלא רק יכול להוסיף לבית משפט מסויים סמכות לשפוט מעבר לתחום השיפוט שליו. אין הצו מונע מאיש להביא את ענינו לדיון בפני בית המשפט המחוזי שממונה על אזורו.

ח. כהן: אני מוכן לקבל הצעה זו. ורהפטיג ולהוסיף "לקבוע לטוג ענינים מסויים סמכות שפוט מקומית לבית משפט מחוזי אחד גם מחוץ לאזור שפוטו." נשארתי השאלה בהסכמתו של מי יקבע זאת.

ה צ ב ע ו ח

סעיף 11(א):

הצעת י. שופמן: במקום שר המשפטים ראוי, בצו" יבוא "הכנסת הראשית, בהחלטה" - לא נתקבלה.
הצעת ז. ורהפטיג: להוסיף "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון" - לא נתקבלה.

הסתייגויות: ח"כ י. שופמן;
ח"כ ז. ורהפטיג.

סעיף 11(ב)(1):

הצעת ש. ורהפטיג: להוסיף "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון" - לדחתה;
הצעת ט. יוניצמן וד. בר רב האי: להוסיף "בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון" - נתקבלה

הסתייגויות: היו"ר נ. ניר מציע להסאיר הנוסח הקודם;
ח"כ ז. ורהפטיג: במקום "בהתייעצות" - "בהסכמה".

סעיף 11(ב)(2):

הצעת ז. ורהפטיג: להוסיף "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון" - נדחתה.
ההצעה להוסיף "בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון" - נתקבלה

הסתייגות לח"כ ז. ורהפטיג.

יט לי הסתייגות לסעיף 15: במקום עשר שנים - שבע שנים.

א.ט. רוזנברג:

אני מציע להוסיף כאן פסקה רביעית בענין צווים לרשויות מקומיות. למתן הצו מספיק שופט אחד, אולם לשמיעת הטענה צריכים להיות שלשה.

ד. בר רב האי:

אם שר המשפטים מוכן להודיע לכנסת על התחייבות להביא חוק נפרד לעניינים המנהליים, אני מוכן לוותר על הסתייגות.

י. שופמן:

יצוני להודיע כי יט לי הסתייגות לסעיף 19(ב): במקום "בגוף ההחלטה או פסק הדין האמורים" אני מציע לכתוב "מאת בית המשפט המחוזי" - היינו לא חייב להיות מלל בגוף ההחלטה או פסק הדין.

י.ט. רוזנברג:

בסעיף 21(ב) אני מבקש למחוק "או מסחריים".

ההצעה נתקבלה

היו"ר נ. ניר: הערתו הבאה של נשיא בית המשפט העליון נוגעת סעיף 25. החשובה לשאלתו היא כי אמנם נתקבלה ההחלטה בתכונות. הצעתי היא כי על הרכב של שלשה יוכל להחליט לא רק שופט שלום ראשי לא גם השופט הדין בענין.

היו"ר נ. ניר:

ח. כהן: אין לי התנגדות לדבר.

הוחלט לנסח סעיף 25 כדלקמן:

"בית משפט שום ידון בשופט אחד, אולם ראשי השופט היושב לדין או שופט השלום הראשי להורות שהדין בענין פלוני יהיה לפני שלוש שופטים; השופטים שמהם יורכב בית המשפט ייקבעו על ידי שופט השלום הראשי."

הסתייגויות לח"כ ורהפטיג ורוזנברג

במכתבו מחנגד נשיא בית המשפט העליון להוצאת
סמכות חלוקת המקרקעין מידי בית משפט השלום,

היו"ר נ. ניר:
בהעיקף 28(2).

י.ט. רוזנברג:
בפתיקה (1) אני מציע להוסיף את המלים "שעונשה אינו
עולה על מאסר שנה אחת". אם זה לא יתקבל, יש לי
הצעה אלטרנטיבית: "בעורנות שעונשה יותר משנה אחת ידון בית המשפט השלום
בטלויזיה ורשמי בית משפט השלום להעביר את הדיון לבית המשפט המחוזי."

ח. כהן:
אני מציע לחבר הכנסת ורהפטיג להצטרף להצעה זו,
במקום האצתו למנות אותם עורנות בתוספת לחוק.
ז. ורהפטיג:
אני מסכים.

היו"ר נ. ניר:
לגבי סעיף קטן 30(ב) דורש נשיא בית המשפט העליון
שהיה כתוב "בהסכמת נשיא בית המשפט העליון" במקום
"בהתייעצות".

ח. כהן:
אני מסכים לכך.

הוחלט לכתוב בסעיף 30 (ב) "בהסכמת" במקום "בהתייעצות עח".

י.ט. רוזנברג:
אני מציע לתח ארכה של תקופה מסוימת בה אפשר לערער
על המינוי, נניח שלשה חדשים. אם לא כן, אין כל
צורך בסעיף (ג) ממילא.

ח. כהן:
מצאנו לנכון להדגיש זאת במיוחד גם כאן וגם בחוק
הנופטים כי אחרי מינוי אין עוררים, באשר כל מי
שמלא תפקיד טפוטי צפוי בדרך כלל לנתיבן לערער את סמכותו האישית או את
תוקף מינויו על ידי מי שנפגע על ידי פסק הדין. לכן חשוב להדגיש זאת.

י.ט. רוזנברג:
אך אני חושב שיש להשאיר מקום לערעור במקרה ונחמנה
אדם שאיננו כשיר.

היו"ר נ. ניר:
ממילא לא קיימת סמכות לבטל את המינוי.

ח. כהן:
אפשר למנות רק מי שמצא כבר ככשיר להיות טופט.

י.ט. רוזנברג:
אני מוותר על האצתי.

היו"ר נ. ניר:
נשיא בית המשפט העליון מערער במכתבו על ההחלטה
שנתקבלה על ידי הוועדה לגבי סעיף 32 וטוען כי אינה
הגיונית.

ח. כהן:
יתכן שהחלטה לאפשר לנאשם להנחות מן הדעה המקלה אינה
הגיונית, אך היא ודאי דעה מאד יפה.

י.ט. רוזנברג:
חושבני כי ההחלטה היא גם הגיונית, באשר המדובר רק
במקרה שאין רוב גם לדעה המרשיעה.

ז. ורהפטיג:
אני מציע למחוק את סעיף 33.

י.ט. רוזנברג:
אם לא תתקבל ההצעה למחוק את הסעיף, אני מצטרף
לגבי סעיף קטן (א) להסתייגותו של ח"כ אזניה,
ולגבי סעיף (ב) אם לא יימחק אציע: "בהרכב מלא" במקום "בחמשה או יותר".

היו"ר נ. ניר:
נמשיך את הדיון ביום ד', לאחר חוק קרבנות השואה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30